
ПРАВА НА ЧОВЕКА

ДЕЛОТО *СТЕФАНОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ*

Четвърто отделение

(Жалба № 73284/13)

Решение

Страсбург

16 ноември 2021 г.

Настоящото решение е окончателно, но може да претърпи редакционни промени

По делото *Стефанов срещу България*

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение), заседаващ като комитет в състав:

Тим Айке, *председател*,

Фарис Вехабович,

Пере Пастор Виланова, *съдии*,

и Илзе Фрайвирт, *заместник-секретар на отделение*,

като взе предвид:

жалбата (№ 73284/13) срещу Република България, подадена до Съда на основание чл. 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) на 21 ноември 2013 г. от българския гражданин г-н Марин Стефанов Стефанов, роден през 1965 г. и живеещ в гр. Бургас („жалбоподателят“), представляван от г-н М. Екимджиев и г-жа К. Бончева – адвокати, практикуващи в гр. Пловдив;

решението да се уведоми българското правителство („правителството“), представлявано от своя агент г-жа Б. Симеонова от Министерството на правосъдието, за оплакванията, свързани със задържането и обработката на поверителни цифрови данни на жалбоподателя, както и за липсата на ефективни средства за защита, и да се обяви жалбата в останалата ѝ част за недопустима;

становищата на страните;
решението за отхвърляне на възражението на правителството за разглеждане на молбата от комитет,
след закрито обсъждане на 19 октомври 2021 г.
постановява следното съдебно решение, прието на същата дата:

ПРЕДМЕТ НА ДЕЛОТО

1. Делото се отнася до оплакване относно липсата на гаранции за опазване на поверителността на конфиденциални данни на жалбоподателя адвокат, иззети от властите. Жалбоподателят, който е адвокат, е бил обискиран на 14 февруари 2013 г. в хода на наказателно производство срещу него. В края на претърсването, извършено без предварително разрешение от съдия и без възражения от страна на жалбоподателя, от него е иззета преносима флашпамет („флашка“). На следващия ден протоколът за претърсване и изземване е одобрен от съдия, който изписва върху него „Одобрявам!“ и го подписва. На 19 февруари 2013 г. жалбоподателят иска от прокурора да му бъде върната флашката, тъй като тя съдържа информация, свързана с адвокатската му практика, която е неприкосновена, и да предотврати разглеждането, копирането и проверката на поверителната информация. Отказът на прокурора е отменен от съответния съд на 23 май 2013 г., който разпорежда връщането ѝ на жалбоподателя, тъй като прокуратурата е имала достатъчно време да я прегледа.

2. На 15 май 2013 г. прокуратурата назначава експертиза на флашпаметта, която да бъде извършена от специализиран институт на Министерството на вътрешните работи („институтът“). Последният трябва да провери дали флашпаметта съдържа файлове, да копира всички намерени на нея файлове, включително от изтритата папка, и да отпечата списък с всички намерени файлове. В експертизата, изготвена на 3 юни 2013 г., се отбелязва, че флашпаметта е получена в запечатан плик с печата на прокуратурата. Две копия на всички файлове, намерени във флашката, са записани на два диска, а предметите на експертизата са запечатани в пликове.

3. По време на съдебното заседание през 2018 г. по наказателното производство срещу жалбоподателя вещото лице, извършило експертизата (вж. § 2 по-горе), отбелязва, че не е получавало допълнителни указания във връзка с нея освен самото постановление за извършване на експертизата. Вещото лице посочва, че първо е копирало всички файлове, намерени на флашката, на своя компютър, откъдето ги е прехвърлило на дискове, предадени на властите. Макар да не е имало законови изисквания относно съхраняването или унищожаването на такава информация, вещото лице е изтрило файловете от компютъра си поради липса на достатъчно място за съхранението им и в съответствие с обичайната работна практика. Копие от информацията трябва да се съхранява и на цифров носител на данни в регистъра на института. В експертизата е посочено името на собственика на флашпамята. Вещото лице не може да си спомни съдържанието на файловете, дори да ги е видяло към онзи момент. Файловете обаче може да бъдат разгледани в тяхната цялост, тъй като са записани на дискове изцяло в цифров формат.

4. Жалбоподателят се оплаква от задържането и последващото обработване от страна на властите на неговата флашпамят с информация, свързана с адвокатската му практика, както и че тя е включена в материалите по наказателното дело. Той се позовава на чл. 8 от Конвенцията и на чл. 13 във връзка с чл. 8 относно липсата на ефективно средство за защита.

ПРЕЦЕНКАТА НА СЪДА

1. Твърдяното нарушение на чл. 8 от Конвенцията

5. Възражението на правителството, че жалбоподателят не е изчерпал вътрешноправните средства за защита, не може да бъде прието.

6. Като се има предвид фактът, че жалбата е подадена във връзка със задържането и последващата обработка на иззетата флашпамят, което оплакване жалбоподателят предявява пред властите за първи път на 19 февруари 2013 г. (вж. § 1 по-горе), всички възражения, за които правителството изтъква, че той е могъл да повдигне по време на претърсването и изземването, не

влизат в обхвата на периода на разглеждане на настоящото дело, който започва на 19 февруари 2013 година.

7. Във връзка с аргумента на правителството, че в хода на наказателното производство срещу него жалбоподателят е могъл да поиска изключване на флашпаметта от доказателствата по делото като незаконно или неправомерно събрано доказателство, Съдът намира, че такава възможност е свързана с допустимостта на доказателствата и може да има значение за определянето на наказателната отговорност на жалбоподателя. Тя обаче не би имала въздействие върху същността на оплакването му за нарушение на правата му по чл. 8 в резултат на съхраняването и обработката на поверителна адвокатска информация (вж. *mutatis mutandis* Горанова-Караенева срещу България, жалба № 12739/05, § 59, 8 март 2011 г.). За разлика от делото *Cacuci and S. C. Virra & Cont Pad S. R. L. срещу Румъния* (жалба № 27153/07, § 101, 17 януари 2017 г.) основният предмет на настоящата жалба не е свързан с използването на доказателства, за които се твърди, че са незаконно получени. В този смисъл евентуалното *post factum* изключване на информацията от наказателното дело не би отменило твърдяното неправилно обработване на тази информация преди това.

8. По отношение на възможността жалбоподателят да търси обезщетение за вреди по чл. 49 от Закона за задълженията и договорите Съдът отбелязва следното: единственото релевантно съдебно решение измежду тези, на които правителството се позовава в подкрепа на позицията си (Р. № 3173/07.05.2015 г. по в. гр. д. № 12826/2014 г. на СГС, по което на ищцата е присъдено обезщетение за вреди в резултат – наред с другото – на незаконно изземване на нейния компютър в нарушение на неприкосновеността на адвокатската поверителна информация), е постановено след фактите по настоящото дело и след подаването на жалбата пред Съда. Следователно във връзка с това Съдът установява, че правителството не е изпълнило задължението си да докаже, че жалбоподателят не е използвал едновременно ефективно и налично към съответния момент средство за защита (вж. делото *Димитър Янакиев срещу България* (№ 2), жалба № 50346/07, § 53 и 61, 31 март 2016 г., и делото *Пендов срещу България*, жалба № 44229/11, § 38–39, и цитираната в тях съдебна практика).

9. И накрая, по отношение на аргумента на правителството, че жалбоподателят е могъл да поиска обезщетение за вреди, произтичащи от продължителното съхраняване на флашпаметта, Съдът намира, че подобен иск не би отменил оплакването му относно липсата на гаранции, свързани с обработката на информацията в неговата флашка.

10. Съдът отбелязва още, че оплакването по чл. 8 от Конвенцията не е явно необосновано по смисъла на чл. 35, § 3 (а) от Конвенцията или недопустимо на друго основание. Следователно то трябва да бъде обявено за допустимо.

11. Общите принципи, свързани с претърсването, и по-специално с претърсването на адвокатски помещения, са обобщени в делото *Kruglov and Others срещу Русия* (жалба № 11264/04 и 15 други, § 123 и 125, 4 февруари 2020 г.). Изискванията на чл. 8 от Конвенцията по отношение на личния обиск са изложени в делото *Gillan and Quinton срещу Обединеното кралство* (жалба № 4158/05, § 65, ЕСПЧ, 2010 г. (откъси)).

12. В настоящия случай не е необходимо Съдът да определя дали задържането и последващото обработване на флашпаметта е било в съответствие със закона (срв. *Илия Стефанов срещу България*, жалба № 65755/01, § 36, 22 май 2008 г.), тъй като във всеки случай Съдът счита, че тези мерки са били несъвместими с чл. 8 от Конвенцията по следните причини. Макар да може да се приеме, че флашпаметта е иззета в преследване на легитимната цел за предотвратяване на престъпление, не е доказано, че съществуват ефективни мерки срещу злоупотреба или произвол или че такива мерки са били въведени и следвани на практика от властите. По-специално правното основание за изземването на флашпаметта е същото съдебно решение, с което е одобрен протоколът за претърсване и изземване ден след съставянето му и което правителството потвърждава, че не е предмет на съдебен контрол. Това решение е безспорно кратко и в него като цяло липсват прецизност и мотиви – характеристики, които Съдът вече е констатирал като недостатъчни (вж. наред с други *Гуцанови срещу България*, жалба № 34529/10, § 223, ЕСПЧ, 2013 г. (откъси)). Освен това не е доказано, че е съществувала процедура, която урежда обработката на поверителна информация по начин, който да гарантира, че нейната поверителност не се нарушава. Във

връзка с това не е доказано, че вещото лице, което е обработвало флашпаметта, е трябвало да използва или на практика е използвало ключови думи, за да филтрира съдържащите се в нея данни с цел ограничаване на намесата в поверителната информация на жалбоподателя (за разлика от *Илия Стефанов*, цит. по-горе, § 42). Освен това нито жалбоподателят, нито неговият адвокат, нито друго лице, което може да гарантира, че поверителната информация не е била достъпена, прочетена, копирана или по друг начин разпространена, са присъствали по време на разпечатването на изетата флаш памет (вж. § 2 по-горе и срв. *Cacuci u S. C. Virra & Cont Pad S. R. L.*, цит. по-горе, § 21 и 98, 17 януари 2017 г.). Следва да се отбележи, че в настоящия случай цялото съдържание на флаш паметта е било копирано – първоначално на компютър, откъдето е било прехвърлено на поне два цифрови носителя (дискове). Не са посочени никакви законови изисквания по отношение на съхраняването на тези данни или на тяхното унищожаване. В конкретния случай изглежда, че те са били изтрети от компютъра на вещото лице поради липса на място за съхранение или в резултат на вътрешна практика, без да са налице каквито и да било правила или гаранции за обработване на информацията в този процес. Също така изглежда, че в института, който е извършил експертизата, може да се съхранява допълнително цифрово копие (вж. § 3 по-горе) и не е доказано наличието на гаранции по отношение на достъпа и по-нататъшното обработване на данните. Въз основа на гореизложеното Съдът намира, че не е доказано съществуването на мерки, които да гарантират, че поверителният характер на всяка информация, установена от съответните органи като част от флашката, е бил зачетен и защитен в съответствие с изискванията на чл. 8.

13. Следователно е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

II. Други оплаквания

14. Жалбоподателят се оплаква и на основание чл. 13 от Конвенцията, че не е имал ефективно средство за защита във връзка с оплакванията си по чл. 8. Член 13 гласи следното:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в [тази]

Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти...“.

15. Съдът отбелязва, че това оплакване е свързано с разглежданото по-горе и следователно също трябва да бъде обявено за допустимо.

16. Въпреки това, като има предвид заключението си по чл. 8 (вж. § 13 по-горе), Съдът смята, че не е необходимо да го разглежда отделно.

III. Останалите оплаквания

17. Жалбоподателят повдига още едно оплакване по чл. 8 от Конвенцията относно това, че властите са включили в наказателното дело поверителните данни, съдържащи се в неговата флашка. Съдът е разгледал тази част от оплакването и счита, че с оглед на всички материали, с които разполага, и доколкото настоящото оплакване попада в рамките на неговата компетентност, това оплакване или не отговаря на критериите за допустимост, посочени в чл. 34 и 35 от Конвенцията, или не разкрива никакви признаци на нарушение на правата и свободите, залегнали в Конвенцията или протоколите към нея.

18. Следователно тази част от оплакването на жалбоподателя трябва да бъде отхвърлена в съответствие с чл. 35, § 4 от Конвенцията.

ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

19. Жалбоподателят претендира 10 000 евро за неимуществени вреди и 6191,85 евро за разходите и разноските в производството пред Съда.

20. Правителството смята тези искиове са необосновани и прекомерни.

21. Съдът присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 1500 евро плюс всички данъци, които могат да бъдат начислени на жалбоподателя.

22. Като има предвид документите, с които разполага, Съдът намира за уместно да присъди 1227 евро за разходи и разноски по всички раздели плюс всякакви данъци, които биха могли да бъдат наложени на жалбоподателя.

23. Освен това Съдът намира за уместно лихвата за забава да бъде изчислена на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка с добавени три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата относно задържането и обработката на поверителни цифрови данни на жалбоподателя и липсата на ефективно вътрешноправно средство за защита за допустима, а останалата част от жалбата – за недопустима.

2. *Приема*, че е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

3. *Приема*, че не е необходимо да разглежда отделно оплакването по чл. 13 от Конвенцията.

4. *Приема*,

а) че държавата ответник трябва да плати на жалбоподателя в рамките на три месеца следните суми, които да бъдат преобразувани в български левове по курс, приложим към датата на плащането:

(i) 1500 евро (хиляда и петстотин евро) плюс всички данъци, които може да бъдат начислени като обезщетение за неимуществени вреди;

(ii) 1227 евро (хиляда двеста двадесет и седем евро) плюс всеки данък, който може да бъде начислен на жалбоподателя по отношение на разходите и разноските;

б) че от изтичането на упоменатия по-горе тримесечен срок до плащането ще бъде дължима проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава с добавени три процентни пункта.

5. *Отхвърля* искането на жалбоподателя за справедливо обезщетение в останалата му част.

Изготвено на английски език и обявено в писмена форма на 16 ноември 2021 г. съгласно чл. 77, § 2 и 3 от Правилата на Съда.

Илзе Фрайвирт,
заместник-секретар

Тим Айке,
председател